

Vətənə sevgini və azərbaycançılığı təbliğ edən şair

Azərbaycanın görkəmli şairi, tərcüməçi, publisist Məmməd İbrahimov (Məmməd Araz) 1933-cü il oktyabrın 14-də Şahbuz rayonunun Nursu kəndində anadan olub. O, 1940-cı ildə ilk təhsilini kənd məktəbində alıb. 1950-ci ildə Məmməd Araz Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun coğrafiya fakültəsinə daxil olub, tələbəlik illərində institutda yazıçı İsmayıl Şıxlının rəhbərlik etdiyi ədəbiyyat dər-nəyinin məşğələlərində fəal iştirak edib.

O, 1954-cü ildə ali təhsilini başa vuraraq doğulduğu kənddə müəllim işləyib. 1952-ci ildə "İnqilab və mədəniyyət" jurnalında dərc olunan "Yanır, işıqlarım" şeiri ilə ədəbiyyata qədəm qoyub. "Məni şeirimdə gəz bir insan kimi, Qəlbimdə nə varsa ona demişəm. Anadan-bacıdan gizlətdiyimi, Kağızdan, qələmdən gizlətməmişəm", - deyən şairin zəngin irsi var. Görkəmli söz ustası Məmməd Arazın yaradıcılığında vətən sevgisi, azərbaycançılıq motivləri ön plandadır. Şairin ilk sözü Vətəndən başlayıb, Vətəndə də bitir. "Ürəyimsiz kəlmə yazan deyiləm", - deyən sənətkar bütün varlığı ilə Vətənə bağlı olduğunu göstərmiş:

*"Vətən mənə oğul desə nə dərdim,
Mamır olub qayasında bitərdim.*

*Bu torpaqsız harda, nə vaxt, nə dərdim
Xəzanımdır, xəzanımdır, xəzanım",* - deyən şairin bu mısralarından da açıq-aydın görünür ki, o, Azərbaycanın istiqlaliyyəti, birliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda öz qələmilə mübarizə aparıb.

İlk vaxtlarda Məmməd İbrahim adı ilə yaradıcılığa başlasa da, bir millətə ikiye bölən Araz çayı şairi çox düşündürdüyündən onu özünə təxəllüs

götürüb. Onun "Arazın nəğməsi", "Bu gecə yuxumda Arazı gördüm", "Araz üstə çinar gördüm", "Yenə Arazı gördüm", "Arazın işıqları", "Mən Araz şairiyəm" şeirləri, "Araz axır" poeması məhz Arazla ayrı bölünmüş vətən həsrətinə həsr olunub. Çünki o, Arazla təkəzə bir çay kimi deyil, bütöv Azərbaycanın açarı, vətən idealının rəmzi kimi baxıb. Buna görə də şairin yaradıcılığında Araz özünün dərdli, həsrətli, bələlara, ayrılıqlara salınmış taleyi, əzəmətli xarakterilə yer alıb.



Məmməd Araz həm də milli istiqlal şairi hesab oluna bilər. Onun "Ayağa dur, Azərbaycan" şeiri 1988-1990-cı illərdə aparılan milli müstəqillik savaşına böyük mənəvi təkan olub. Ədibin "Ata millət, ana millət aqlama", "Bizi vətən çağırır", "Ulu şahim, qılıncına söykənim mən" şeirləri də bu qəbildəndir.

Şair uzun illər bədii tərcümə ilə də məşğul olub, müxtəlif xalqların poeziyasına xüsusi maraq göstərmiş. İstedadlı tərcüməçi kimi dünya xalqları ədəbiyyatından 195 şeir və 5 poema tərcümə edərək onları "Ocaq başında" adı ilə 1988-ci ildə kitab halında çap etdirib.

Ədəbi mühitdə məşhurlaşmağa başlayan Məmməd Araz "Üç oğul anası" poemasını ərəsəyə gətirərək Azərbaycan Yazıçılar Birliyinə üzv kimi qəbul olunub. 1959-1961-ci illərdə Moskvada sözügedən qurumun nəzdində fəaliyyət göstərən ədəbiyyat kurslarında təhsil alıb, Bakıya qayıtdıqdan sonra "Maarif" nəşriyyatında redaktor vəzifəsinə təyin olunub. 1963-cü ildə isə o, Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında Bədii Ədəbiyyat redaksiyasının müdiri təyin edilib.

1967-ci ildə isə fəaliyyətini "Ulduz" jurnalında məsul katib kimi davam etdirib. Həmçinin Məmməd Araz 1971-ci ildən 1981-ci ilə qədər Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin poeziya bölməsinə rəhbərlik edib. O, bu müddətdə milli şeirin inkişafına, ədəbi gəncliyin formalaşmasına güclü təsir göstərmiş. Ömrünün sonuna qədər isə "Azərbaycan təbiəti" jurnalının baş redaktoru kimi fəaliyyət göstərmiş.

"Atamın kitabı", "Həyatın və sözün rəngləri", "Oxucuya məktub", "Qanadlı qayalar", "Aylarım, illərim" kitabları şairə şöhrət gətirib. Məmməd Arazın "Sevgi nəğməsi", "Üç oğul atası", "Araz axır", "Mən səni taparam", "Aylarım, illərim", "Dünya sənin, dünya mənim" şeirlərinə mahnılar bəstələnib. Ümummilli lider Heydər Əliyev də poeziyamızın istedadlı nümayəndəsinin yaradıcılığına yüksək qiymət verib. Ulu öndərin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə şair bir sıra mükafatlar və fəxri adlarla təl-

tif olunub. Məmməd Araz 1975-ci ildə Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fəxri fərmanı ilə təltif olunub, 1978-ci ildə isə "Əməkdar mədəniyyət işçisi" fəxri adına layiq görülmüş. 1991-ci ildə isə Azərbaycan Respublikasının Xalq şairi adını alıb. 1993-cü ildən onun adına "Məmməd Araz" mükafatı təsis olunub. 1995-ci ildə isə o, Müstəqil Azərbaycanın ən yüksək mükafatı olan "İstiqlal" ordeni alan ilk üç şairdən biri olub.

Məmməd Araz 2004-cü il dekabrın 1-də Bakıda vəfat edib və Fəxri xiyabanda dəfn olunub. Ölümündən sonra Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafındakı xidmətlərini nəzərə alaraq Prezident İlham Əliyev görkəmli sənətkarın xatirəsinin əbədiləşdirilməsi, yubileylərinin keçirilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Bakının ən gözəl küçələrindən birinə Məmməd Arazın adı verilib.

Jalə QASIMZADƏ,
"Respublika".